

SZAKÁL ÁDÁM M. SCH.P.

**Fiatalok és szinodalitás
a piarista rendben – Személyes
élmények a fiatalok hangjáról**

Hadd kezdjem néhány személyes élménnyel, ami ugyan nem közvetlenül a szinodalitásról szól, mégis előkészítette bennem, hogy miért érdemes a fiatalokat megszólítani, hangot adni nekik, meghallgatni és meghallani őket.

Két fiúosztálynak lehettem összesen 12 évig osztályfőnöke. Sokat tanultam a velük való kapcsolatból, de inkább úgy szeretem mondani, sokat tanultam tőlük.

Tizedikes, tizenegyedikes korokban mindegyikükkel sorban beszélgettem. Bátorkodtam megkérdezni őket arról is, hogy hogyan viszonyulnak a valláshoz, Istenhez. Az egyik fiatalember elmesélte, hogy ő ott hon, már az ágyában fekvé végiggondolja a napját és odaképzeli Istent, azaz neki meséli el, mi történt vele. De nem biztos benne, hogy ez rendes imádság. Valamiféle kérdés is volt ez felém, amire azt kellett mondanom: igen, ez bizony a legtökéletesebb imádság.

Egy másik élményem az az osztályfőnöki óra, amelyen a berögzült hozzáállásokról magyaráztam a

diákoknak egy pszichológiai könyvből. Elmagyaráztam, hogy ezeket érdemes őszintén tudatosítanunk, kezel-nünk, kordában tartanunk magunkban. Mondandóm után az egyik diák feltette a kezét, majd lassan és eny-he mosollyal megkérdezte: „A Tanár Úrnak mik a berögződésesei?”

Átfutott az agyamon a helyzet kihívása, hiszen a kérdés a hitelességemről szól: „Teszed is, amit tanítasz?” Muszáj volt őszintén válaszolnom ahhoz, hogy az előadásomból valami is megérkezzen hozzájuk. A diák a válaszom után finom bólintással nyugtázta: „Rendben, Tanár Úr átment a vizsgán.”

A harmadik emlékemet a szalagavató bál szervezéséről őrzöm, amikor az egyik szervezőbizottsági taggal nem értettem egyet, nem tartottam reálisnak a programtervüket. Egy beszélgetőszobában körül-belül egy órát gyürkőztünk, vitatkoztunk hevesen, és ő nem adta föl az álláspontját. Kompromisszumra jutottunk, engedtem is; és nagyon megtisztelve éreztem magam, hogy ez a fiatal így bízik egy felnőttben, hogy mer vele vitatkozni.

1. A piarista ifjúsági szinódus meghirdetése

Pedro Aguado, a piarista rend legfőbb elöljárója egyik levelében frappánsan fogalmazott: „Köszönjük nektek, fiatalok, hogy vagytok, mert ti tesztek piaristává minket.”

Azt hiszem, ez a megfogalmazás már csak egy lépésre van a szinodális megszólítástól, hiszen kifejezi, hogy nemcsak tárgyai, hanem kihagyhatatlan résztvevői is a fiatalok a piarista karizmának. Sőt, lépünk tovább – még jobb, ha a nevelési folyamatot ők

is tevékenyen alakítják, azaz valóban együtt dolgozunk egy jobb világ és egyház építésén.

Amikor Ferenc pápa 2017-ben meghirdette az ifjúsági szinódust, egyértelművé tette, hogy nem akar a fiatalokról a fiatalok nélkül gondolkodni. Pedro Aguado piarista generális pedig felismerte, hogy a gyermekekkel és ifjúsággal foglalkozó piarista rend számára mekkora lehetőség rejlik egy ilyen szinódusban, ezért saját párhuzamos, de a Püspöki Szinódushoz kapcsolódó piarista szinódust hirdetett.

Nemcsak arról volt szó, hogy egyszerűen továbbítani akartuk hierarchikusan fölfelé haladva a fiatalok meglátásait, hanem arról is, hogy a folyamat minket is megváltoztathat, nekünk is üzenhet. Ezek az eredmények saját kincseink, amik a Püspöki Szinódustól függetlenül is értékesek számunkra.

2. *A piarista szinódus lépései* – *Hogyan zajlott a folyamat?*

Az első szakaszban a magyarországi piarista intézmények fiataljai 2018 januárjától júliusig beszélgethettek, fejthették ki véleményüket saját jövőjükkel, hitükkel, az egyházzal vagy a piarista renddel kapcsolatban. Megszólított korosztálynak a tizenegyedik és tizenkettedik osztályos diákokat választottuk, és a Kalazancius Mozgalom csoportjait és csoportvezetőit – köztük az egyetemi korosztályt – is bevontuk. A folyamathoz módszertani és foglalkozásvázlatokat készítettünk nekik, ők ezek eredményeit küldték vissza nekünk.

A második szakaszban a beérkezett eredményekből tartományi szintű összegzések születtek, majd ezeket dolgozták fel Salamancában az európai piarista

rendtartományok küldöttei. Egy-egy ország csapatát öt-hat végzős középiskolás vagy egyetemista korú fiatal alkotta, valamint felnőtt világi munkatársak és szerzetesek.

Nagyon sok csoportmunka és beszélgetés eredményeként a fiatalok azt fogalmazták meg, hogy mit kérnek a felnőttektől és a piarista rendtől, az egyháztól, de azt is, hogy ők mit tudnak felajánlani, miben látják saját hozzájárulásuk lehetőségeit az egyház építésében.

A tanácskozás záródokumentumában így fogalmazták ezt meg:

„Egész reflexiónkat két szempont vezette: amit kérni akarunk, de az is, amit nyújtani tudunk. Részei vagyunk annak az Egyháznak, amelytől változást kérünk, vagyis Egyház vagyunk, és ily módon, nekünk magunknak kell annak a változásnak lennünk, amit el akarunk érni.”

Ugyanilyen gyűlést párhuzamosan a többi kontinensen is tartottak (a mexikói Oaxacában, a fülöp-szigeteki Manilában, a kameruni Yaoundéban). Pedro Aguado piarista generális pedig 2018. október 10-én személyesen adhatta át Ferenc pápának a *Piarista ifjúsági szinódus* című dokumentumot az ifjúsággal foglalkozó Püspöki Szinódus számára.

Harmadik szakaszként 2019 júliusában a mexikói Oaxacában szervezett a rend nemzetközi találkozót, ahol a piarista ifjúsági szinódus záródokumentuma is elkészült. Ezen a találkozón hat fiatal, egy ifjú szerzetes és egy munkatárs képviselte a magyar rendtartományt. A záródokumentum ismét javaslatokat is megfogalmazott a rend számára.

Ezek a javaslatok – mint a fiatalok kérései – végül külön fejezetként a rend 2022 januárjában zajló

egyetemes káptalanjának dokumentumaiba is beke-
rültek. A káptalan pedig így a rend vezetésének fela-
datává is tette, hogy mozgassa ezek megvalósítását,
de magát a szinodális működést is.

2.1. Mi lett az értékelhető „végterméke”, eredménye a piarista szinódusnak?

Amellett, hogy a piarista szinódus egy kis szelettel hozzájárulhatott a Püspöki Szinódushoz, a résztvevő fiatalok és felnőttek egyház- és önképe erősödött, változott. Kapcsolatok épültek, félelmek épültek le. A résztvevők bátrabbak lettek a módszerekben is: tapasztalatot szerezhettünk arról, hogy valóban létezik szinodális út, amely Istenhez is fordul, elemez is, határozatokat is hoz, de a közösséget is alakítja, kultúrát is épít, átalakítja az egyházat.

A piarista ifjúsági szinódus eredményeit, meglátásait és kéréseit azért is tudjuk komolyabban venni, vonatkozási pontnak tartani, mert közös és hiteles emlék maga a közösségi folyamat is, amelyben létrejött. Nem petíciót adtak át a fiatalok, hanem párbeszéd alapján kéréseket tudtak megfogalmazni a rendnek, az egyháznak, sőt önreflektáltan saját maguknak is.

Ki szeretnék emelni néhány címet és megállapítást, amely érzékelteti, hogy a fiatalok mennyire komolyan tudták venni a kérdéseket.

Rengeteg, szívünket is megérintő megfogalmazást olvashatunk az európai forduló záródokumentumában, most az idő szűke miatt csak válogatok belőlük:

Az egyik téma így szólt: Kik vagyunk? Mi fiatalok hogyan látjuk magunkat, az egyházat? Milyen kihívások érintik a rendet, egyházat, minket fiatalokat?

A fiatalok válaszai közül néhány:

- A társadalomnak és az egyháznak kéz a kézben kell haladnia.

- Az egyháznak alkalmazkodnia kell, anélkül, hogy figyelmen kívül hagyná a rá jellemző értékeket.
- Szükséges, hogy értesüljünk a világban előforduló igazságtalanságokról, hogy vállalhassunk átalakító cselekedeteket, és így összhangban legyünk azzal az üzenettel, melyet Jézus közvetít számunkra.
- Az egyháznak világosabban és transzparensen kellene kommunikálnia, használnia a modern felületeket is, hogy megértsük.

Egy másik témacsokor:

*Szükségleteink, nagy kérdéseink,
és amit a hittől várunk:*

- Olyan egyházat szeretnénk, amellyel azonosulni tudunk. Benne csoportban/közösségben élve szeretnénk növelni hitünket, és így több boldogságra, empátiára, érzékenységre és lelkesedésre szert tenni.
- Modelleket keresünk, akik tanúságot tudnak tenni személyes tapasztalatukról, és segíteni tudnak bennünket hitünk megélésében.
- Ehhez kapcsoljuk azt az igényt, hogy kísérve érezzük magunkat; hogyan éljük meg hitünket kísérés nélkül?
- A legfontosabb gyümölcsök közül, melyeket adni szeretnénk: elköteleződés és kitartás abban, hogy a világot bátran és merészen átalakítsuk, ami lehetővé teszi, hogy hitünkért és értékeinkért harcoljunk.

Mit adhat a hit a fiataloknak?

- Isten kísér bennünket életünk minden pillanatában. Erőt és bátorságot ad számunkra, hogy az élet bonyolult pillanataiban továbblépünk.
- A hit segít bennünket, hogy rátaláljunk Isten szeretetére.
- Az evangéliumból kiindulva életünknek jelentése és értelme van.

Mit adhatnak a fiatalok az egyháznak?

- Só és világosság lehetünk a világban, hogy életünk a testvériség tanúságtétele legyen mások számára.
- Megéljük a türelmet és a tiszteletet.
- Mi, az új nemzedékek a különbségek ellenére tudunk tisztelettel beszélni.
- Befogadó egyházzól álmodunk.
- Az egyház cselekvő része kívánunk lenni pozitív és proaktív hozzáállással.
- Tudatában vagyunk annak, hogy ehhez jobban meg kell ismernünk magunkat.

Ez a néhány példa talán jól érzékelteti, hogy nem az egyháznak történő „odaszólás” volt a fiatalok alap-hozzáállása. Nem is csak üzenetek ezek, amik a másik oldalnak szólnak, a másik oldalra „szólnak át”, hanem folyamatos ide-oda lépés, reflektálás jellemzi őket. Üzenjük az egyháznak... De hiszen mi vagyunk az egyház. Azt kérjük... De kérhetünk, ha nem adunk? És mi a keresésünk gyökere és célja?

A salamancai dokumentum végén a fiatalok – reflektálva a tágabb problémákra – nagyon konkrét javaslatokat is összegyűjtöttek a rend és az egyház

számára, például a rendtartományok közötti kapcsolatok javításáról, az önkéntességről, a személyes kísérés elősegítése és a szerzetesi hivatás nyíltabb propagálásáról vagy akár arról, hogy kapjanak segítséget a fiatalok az imádság tanulásában, vagy hogy a misék legyenek didaktikusabbak, megközelíthetőbbek, hogy elmélyülhessen bennük a fiatalok részvétele.

Megnyugtató volt ez a konkrétság, azaz, hogy a fiatalok nem félnek formákat éltetni, ha úgy érzik, bevonták őket azok kialakításába, sőt, kérik ezeket, akár a szentmiséről, akár strukturált szervezetekről van szó. Sőt, a legfontosabb pasztorális célok is kirajzolódnak: tanulni az imádságot, hivatást találni, a szerzetességet mint intézményt is éltetni, Isten akaratát tudni, figyelni. Tanulni, hogyan kell jól kereszténynek lenni.

Az oaxacai gyűlésről már csak a javaslatcsomag főbb címeit hozom ide, mert ez is eléggé érezteti, hogy a fiatalok érzékelik azokat a problémákat, amelyek minket is mozgatnak, amelyek a rendet és az egyházat feszítik:

1. Kalazancius Mozgalom,
2. istenkapcsolat,
3. az evangélium hirdetésének módjai,
4. különleges elköteleződésünk a szegények mellett: önkéntesség,
5. hivatástisztázás és befogadási képesség,
6. kísérés,
7. kommunikáció, közösségi hálók és fiatalok,
8. nonformális nevelés.

Ezeket a javaslatokat látva azt érezhetjük, hogy a fiatalok valóban ugyanabban az egyházban vannak, a szinódus résztvevőinek pedig sikerült átlépni a nemzedékek közötti kommunikációs távolságokat is.

3. *A szinodális út eredményei a határozatokon túl – Tapasztalatok magunkról és egymásról*

A szinodális út másik folyamánya, ahogy már korábban is érzékeltetni próbáltam, a folyamat általi változás, amit saját magunkban és egymás között tapasztalunk, egy új tudás és megismerés saját magunkról és egymásról, ami megközelíthetőbbé is teszi a létező különbségeket, ezáltal a sokszor létező irracionális féltelmet is csökkenti a fiatalok és a felnőttek között.

3.1. *Milyen tapasztalataink voltak a fiatalokról, mit tudtunk meg róluk, működésükről, helyzetükről?*

- Nem annyira önfejtűek, mint azt emlegetni szokás. De igaz, hogy több szabad teret szeretnének, még akkor is, ha tartanak a kockáztatástól. A tapasztalati tanulásban jobban hisznek, mint a frontális katekézisben.
- Megfogalmazásaik gyakran erősek, de mély vágyakat fogalmaznak meg, így alapvetően értékalapúak.
- Nagy igényük van Istenre és idősebb, tapasztaltabb kísérőkre, azért is, mert nem mindenben magabiztosak, ahogy azt kívülről gyakran feltételezzük róluk. Sőt, nagyon jelentős társadalmi és személyes kihívások érik őket, amelyekben nincsenek kitaposott útjaik, emiatt sokszor szorongás és aggodalom tölti el őket.
- Az értékek keresése miatt viszont a hiteles példák és Jézus személye, üzenete egyszerűbben, élesebben és őszintébben mozgatja őket, fontos számukra. Ilyen értelemben figyelnek minket,

de a választásaiknak nagy tétje is van számukra. Talán úgy is fogalmazhatnánk: „nincs idejük” számukra nem hiteles magyarázatokra, eszme-futtatásokra.

- A világ, az egyház és a rend valóságát pedig elég pontosan érzékelik, nincs nagyon titok előttük, mégis van bennük bizalom irántunk. Egyszerre érzik tehetetlennek és tetterősnek magukat.
- Megoldásként pedig szeretnék a hitbe kapaszkodni.
- Jellemző, hogy a különbségek ellenére bátrabban és határozottan át mernek és akarnak lépni nemzeti, kulturális és társadalmi választóvonalakat, egységet keresnek a világban, már-már fájdalmasan tükrözve a felnőtt világ és politikai rendszerek szétválasztó és ideologikus kultúráját.

3.2. Mennyire reprezentatív ez a kép a fiatalokról?

Természetesen meghívásos alapon érkeztek ezek a fiatalok, sokuk részt is vett már valamilyen piarista küldetésben, egyházi közösségben, mégis ritkán ismerhettük meg ilyen mélyen és egyértelműen, hogyan látják magukat és minket. Ők képviselik valamennyi mai fiatal alapvető belső mozgásait, érzéseit.

3.3. Mit tapasztalatunk meg a rendüinkről és magunkról – a „felnőtt világról”?

- Visszajelzést kaptunk az általunk sokszor hangsúlyozott értékekről vagy azok propagálásáról. Sokszor akár őszintén fájdalmas tapasztalat volt szembenézni azzal, hogy milyen érzés a jóindulattal megszólaló fiatalok tükrén keresztül érzékelni, mit értettek meg az átadott gondolatainkból, szándékainkból és mit nem.
- Nehéz szembenézni azzal, hogy valóban hiteselek vagyunk-e. Vagy azzal, hogy őszintén kommunikálunk-e a fiatalok által nyilvánvalóan megfogalmazott hibáinkról, vagy egyházunk hiányosságairól, rendszerproblémáiról. Tudnunk kell kezelni magunkban ezt. Meg kellett tanulnunk, hogy a fiatalok gyorsan és erősen ítélnék rólunk és az egyházzal, és ezt nekünk kell feldolgozni; érdemesebb értékes visszajelzésnek tartani ezeket. Őket hallgatva elő-előfordult az idősebb korosztályt fenyegető kísértés, hogy azt válaszoljuk: „Mit is tudhattok ti a világról?”-Felelősségre is ébreszt egy színódusi folyamat, hiszen folyton azzal szembesültünk, hogy a fiatalok kérnek és minket kérnek. Tőlünk is várnak lépéseket, sőt, hangsúlyozzák, hogy nélkülünk, a felnőttek, a rend és az egyház nélkül nem tudnak ők sem cselekedni. Ha mi nem változunk, ők is nehezen találják meg magukat, és nehezen tudják éltetni az egyház értékeit.
- Értékes tapasztalat, hogy mi magunk, felnőttek és az egyház fontosak és értékesek vagyunk a fiataloknak, hogy szeretetreméltóak vagyunk. Az előző, talán kellemetlen szembesülésélménnyel együtt ez a tapasztalat reális alázatra

vezethet minket, de a fiatalok közben folyamatosan felcsillanó elfogadó attitűdje biztat is, hogy nem vagyunk feleslegesek számukra.

3.4. Inkulturáció, interkulturalitás és szinodális szemlélet

A piarista rend éppen idén januárban befejeződött 47. Egyetemes Káptalanja egyik dokumentumában hangsúlyozza az inkulturáció és interkulturalitás jelentőségét.

Az inkulturáció szemlélete szerint az egyház tanítását interpretálni kell, le kell fordítani az adott kultúra nyelvére. Az adott népek, társadalmi csoportok, élethelyzetek, életkorok, személyek kommunikációs kódjait érdemes használni, nem elveszítve a tartalmat, a mondanivalót és az értékeket. Nagyon igaz ez akkor is, ha fiatalokkal foglalkozunk. Azokat a szavakat és felületeket kell használnunk, amelyeken keresztül megértik az evangéliumot, amelyek megszólítják őket saját életkorukban, saját világukban.

Az interkulturalitás pedig a kommunikáció másik aspektusát ragadja meg: a különböző kultúrák különböző megközelítései és ezek párbeszédei nem is kompromisszumokhoz, hanem egy eddig nem ismert valóság megtalálásához vezethetnek minket. Nagyon illik ez a gondolat a szinodális folyamat párbeszédéhez, és ahhoz, ahogyan abban a különböző életkorok szempontjai egy új valóságot, szemléletet, új közösséget hozhatnak létre. Nem nemzedékek közötti harcot vívunk, hanem új valóságot keresünk éppen különböző helyzeteinket kihasználva.

4. Mit szeretnék zárásul üzenetként átadni előadásommal?

Amikor Istent megismerjük, hallgatjuk, szóba állunk vele, új valóság keletkezik. De fogalmazhatunk úgy is, mélyebben értjük meg a létező isteni valóságot, és ezért születik meg bennünk valami új. Ezt a folyamatot ismerjük. Ilyen szemszögből, logikával a szinodalitás, az inkulturáció és az interkulturalitás nem új valóságok, hanem egy létező tapasztalat felismerése, tudatosítása, egy új modell használata a létező valóságainkra.

Előadásom elején saját iskolai élményeket hoztam, amelyek azt jelzik, hogy a szinodalitás elemei megtalálhatók azokon a tereken, ahol fiatalokkal vagyunk együtt.

Minden tapasztalati nevelési folyamatban – és alapvetően az életünk és istenkapcsolatunk egy ilyen tapasztalási, megismerési folyamat – nekünk magunknak is nyitottnak kell lennünk az esetleges változásra, egy-egy új valóság felfedezésére, azaz a folyamat szükségszerűen kilép az általunk felépített keretekből. A tehetséges fiatalokkal foglalkozó tanárok jellemző megélése, hogy tanítványaik meghaladják őket. Mégis visszajönnek megköszönni, amit tanáraiktól kaptak.

Egy másik fontos szempont, hogy a szinodális folyamat azért nagyon alkalmas út és módszer a fiatalokkal kapcsolatban, mert biztonságot ad a fiataloknak a meghallgatás által. Ahogy láttuk, megértik és ki is fejezik, hogy szükségük van az idősebbek és így az egyház támogatására, kísérésére.

Viszont úgy adhatjuk tovább az egyház és a világ iránti felelősséget a fiataloknak (lehet, hogy máshogyan nem is lehet), hogy nem vagy nemcsak

az elvárás pozíciójából kommunikálunk, hanem a bevonás, a tapasztalat közben adjuk át a felelősséget és a tudást.

Ez felnőtt, egyházi vagy vezetői oldalról igen kockázatosnak látszik, de ha bibliai vagy saját tapasztalatainkat vizsgáljuk, rengetegszer láthatjuk, hogy Isten hasonlóképpen cselekszik, Izrael népét egy folyamatban, állandóan kockáztatva és a tévedés lehetőségét is megengedve vezeti, avatja be isteni terveibe.

A szinodális út és módszer interkulturalitása pedig arra hív minket, hogy szintén a megújuló világ isteni szemléletét gyakoroljuk. Bár a társadalom, a kommunikáció, az ideológiák és az egyház statikus kereteinek biztonságára vágyunk, a teremtés, az isteni valóság állandó megújulásra, legalábbis újrakezdésre hív minket.

A fiataloknak kevesebb a múltja, így velük kommunikálva állandóan a jövő és a lehetőségek pozitív feszültségével találkozhatunk. A hit biztos alapja, a dinamikus, de mégis állandó szeretet mellett folyamatosan éltetnünk kell a jövőt és a változást kommunikáló reményt is.